

กสม. ๓

ข้อเสนอแนะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ข้อเสนอแนะ ที่ ๘๔/๒๕๖๗

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ผู้ร้อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้พิจารณา

ผู้ถูกร้อง

๑. ความเป็นมา

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ ได้พิจารณากรณีปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวได้รับความเดือดร้อนและถูกลิดรอนสิทธิในการจัดการศึกษาเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เปลี่ยนแปลงแก้ไขแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยพบปัญหา ได้แก่ (๑) การปฏิเสธแผนการจัดการศึกษาในรูปแบบกลุ่มประสบการณ์ (๒) การกำหนดให้ยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษาได้เพียงปีละสองครั้ง (๓) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ขาดการมีส่วนร่วมของผู้จัดการศึกษา และ (๔) กลไกการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีความพร้อมในการอนุญาตให้จัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนไม่เป็นระบบและไม่มีคุณภาพ อีกทั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จึงมีมติให้หยิบยกกรณีดังกล่าวเพื่อศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

/๒. การดำเนินการ...

๒. การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ศึกษาข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว และการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๓๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/ว ๒๘๙๔ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต

๒.๑.๓ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๒๙๕๕ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๑๘๙๑ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๓๗๕๕ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม

๒.๑.๖ สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๔๒๙๗ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม

๒.๑.๗ รายงานการประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวและศูนย์การเรียน เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖ ณ กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๑.๘ รายงานการประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวและศูนย์การเรียน เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๑.๑๐ แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของ สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๑.๑๑ คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ. ๒๙๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๑.๑๒ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

๒.๒ การรับฟังความเห็น

๒.๒.๑ การประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรมแลคคอนนอนบาย จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๒.๒ การประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรม เอส. 22 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒.๒.๓ การประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรม The Heritage Chiang Rai Hotel and Convention จังหวัดเชียงราย

๒.๒.๔ การประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรม KANTARY HOTEL AMATA, BANGPAKONG HOTEL & SERVICED APARTMENTS จังหวัดชลบุรี

๒.๒.๕ การประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๓ หลักกฎหมายและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๓.๒ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๓.๓ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๓.๔ พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๓.๕ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕

๒.๓.๖ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูป การศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๓.๗ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

๒.๓.๘ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๗

๒.๓.๙ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒.๓.๑๐ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑ จากการประมวลข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ปัญหาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รวมทั้งความเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า

๓.๑.๑ บทบัญญัติของกฎหมายไทย

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคน ได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และวรรคสาม บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา ๑๕ บัญญัติว่า การศึกษามีสามรูปแบบ กล่าวคือ (๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผลที่แน่นอน (๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

๓) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๒๗ บัญญัติให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้คู่กรณีทราบตามความจำเป็นแก่กรณี เมื่อมีผู้ยื่นคำขอเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครอง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของเอกสาร หากไม่ถูกต้อง ให้แนะนำแก้ไขเพิ่มเติม หากเอกสารไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือ โดยทันที หรือภายในไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำขอ เมื่อผู้ยื่นคำขอแก้ไขหรือจัดส่งเอกสารแล้ว เจ้าหน้าที่จะปฏิเสธไม่ดำเนินการตามคำขอไม่ได้ และหากผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขหรือส่งเอกสารเพิ่มเติม ให้ถือว่าไม่ประสงค์ที่จะให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำขอ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเอกสารคืนพร้อมแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์

๔) พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า ในการยื่นคำขอ ผู้อนุญาตจะกำหนดให้ยื่นผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยจัดให้มีคู่มือสำหรับประชาชนปิดประกาศไว้ ณ สถานที่ที่กำหนดให้ยื่นคำขอ และเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมาตรา ๘ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการรับคำขอจะต้องตรวจสอบคำขอ หากคำขอไม่ถูกต้องหรือยังขาดเอกสารหรือหลักฐาน ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบทันที กรณีที่ไม่อาจดำเนินการในขณะนั้นให้บันทึกความบกพร่อง พร้อมกำหนดระยะเวลาให้ผู้ยื่นคำขอดำเนินการ และลงนามไว้ในบันทึก ทั้งนี้ มาตรา ๙ บัญญัติว่า กรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่ดำเนินการ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คืนคำขอพร้อมแจ้งเป็นหนังสือ และมาตรา ๑๐ วรรคสอง บัญญัติว่า หากผู้อนุญาตพิจารณาคำขอไม่แล้วเสร็จ ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอทราบทุกเจ็ดวันจนกว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จ

๕) พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา ๗ บัญญัติว่า บรรดาการใด ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องขออนุญาต ผู้ขออนุญาตจะเลือกยื่นคำขออนุญาต รวมถึงส่งเอกสารหลักฐานต่อผู้อนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ให้ถือว่าชอบด้วยกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิเสธมิได้ และมาตรา ๑๑ บัญญัติว่า กรณีที่ผู้ขออนุญาตยื่นคำขออนุญาตโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ผู้นั้นจะระบุไว้เป็นประการอื่น

๖) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๗ กำหนดว่า ในแต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ซึ่งข้อ ๘ (๑) กำหนดว่า ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด ตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และข้อ ๒๑ กำหนดว่า บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่อ้างถึงคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ให้ถือว่าอ้างถึง กศจ. ตามคำสั่งนี้

๗) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖

มาตรา ๒๗ ให้ส่วนราชการจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการอนุญาตให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นโดยตรง ไม่สร้างขั้นตอนหรือการกลั่นกรองงานที่ไม่จำเป็น มาตรา ๒๙ ให้ส่วนราชการแต่ละแห่งจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการ รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเปิดเผยไว้ ณ ที่ทำการและในระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการ และมาตรา ๓๘ เมื่อส่วนราชการได้รับการติดต่อสอบถามเป็นหนังสือจากประชาชนเกี่ยวกับงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ จะต้องตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินการให้ทราบภายในสิบห้าวันหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

/๘) กฎกระทรวง...

๘) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้อ ๒ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ครอบครัวซึ่งประสงค์จะจัดการศึกษายื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนา และวรรคสอง (๗) กำหนดให้คำขออนุญาตต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันกำหนดด้วย ข้อ ๓ กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาโดยเร็ว และให้แจ้งผลการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขออนุญาต ข้อ ๕ กำหนดให้ครอบครัวดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และข้อ ๖ กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๓.๑.๒ มาตรฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศ

๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในการศึกษา รัฐภาคีเห็นพ้องกันว่า การศึกษาจะต้องมุ่งให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์และความสำนึกในศักดิ์ศรีของตนอย่างบริบูรณ์ และจะต้องเพิ่มพูนการเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รัฐภาคีเห็นพ้องกันอีกว่า การศึกษาจะต้องทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความอดกลั้น และมิตรภาพระหว่างชาติและกลุ่มเชื้อชาติชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มศาสนาทั้งปวง และสานต่อไปถึงกิจกรรมของสหประชาชาติในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

ข้อ ๑๓ วรรคสอง รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า เพื่อที่จะทำให้สิทธินี้เป็นจริงโดยบริบูรณ์ (ก) การศึกษาขั้นประถมจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับและจัดให้ทุกคนแบบให้เปล่า (ข) จะต้องจัดการศึกษาขั้นมัธยมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษามัธยมทางเทคนิคศึกษาและอาชีวศึกษาให้มีขึ้นโดยทั่วไป และให้ทุกคนมีสิทธิได้รับโดยวิธีการที่เหมาะสมทุกทาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการนำการศึกษาแบบให้เปล่ามาใช้้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

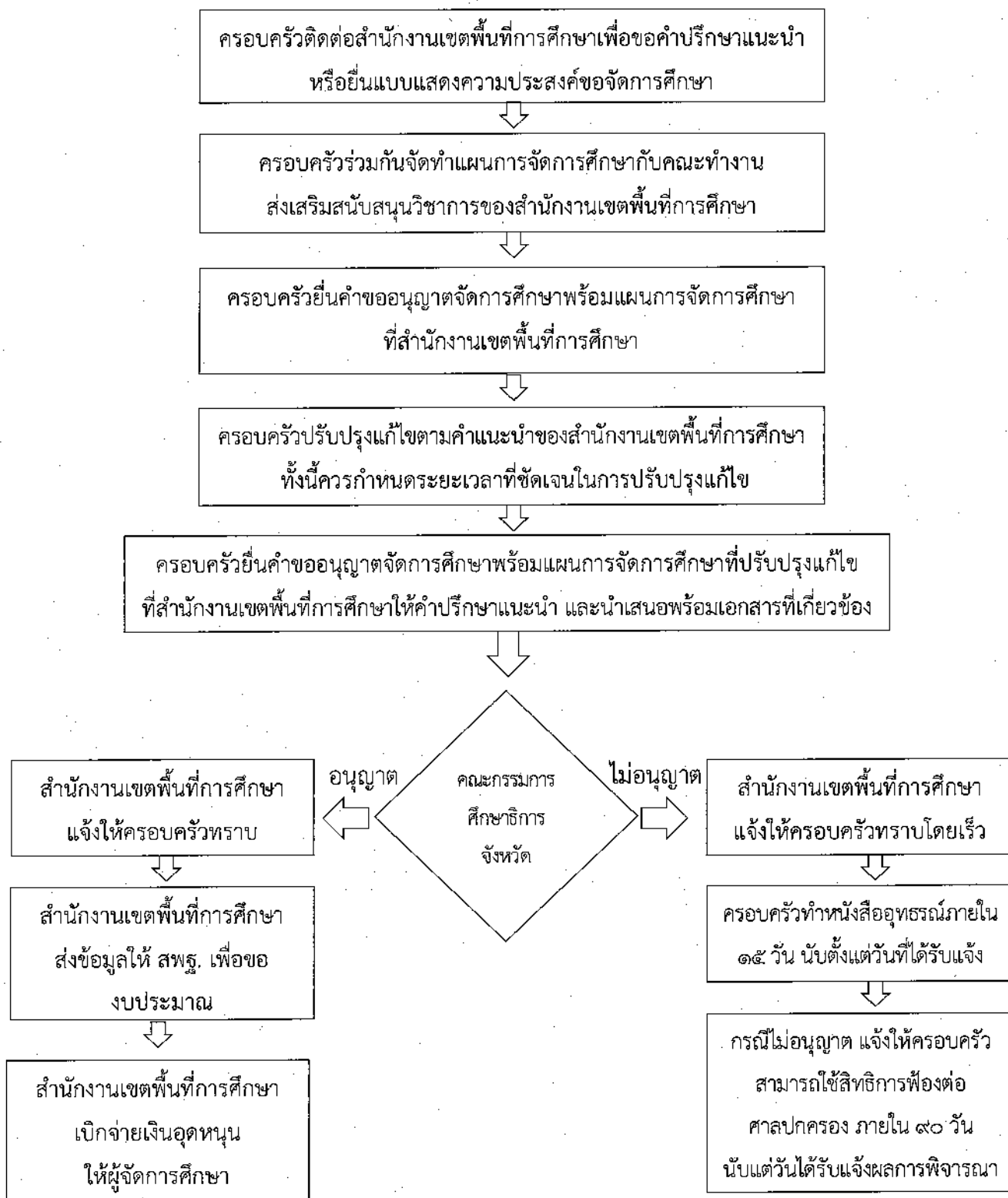
ข้อ ๓ กำหนดว่า ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันทางสังคมสงเคราะห์ของรัฐบาลหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

ข้อ ๒๘ กำหนดว่า รัฐภาคีจะจัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้ และสนับสนุนการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการที่เหมาะสม

ข้อ ๒๙ กำหนดว่า รัฐภาคีตกลงว่า การศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก ให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน แต่การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐวางไว้

๓.๑.๓ แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

๑) การขออนุญาตจัดการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

๑.๑) การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษา

ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงาน) ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับครอบครัวที่มีความพร้อม ความสนใจและ ตัดสินใจที่จะจัดการศึกษา ซึ่งอาจจัดในลักษณะการพูดคุย การประชุม ปรีกษา หรือ ในเรื่องของ การเตรียมความพร้อม บทบาทอำนาจและหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒) การยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษา

(๑) ครอบครัวแสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์ขอ จัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่

(๒) สำนักงานแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการ เพื่อพิจารณาแผนการ จัดการศึกษา ซึ่งอาจประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงาน รองผู้อำนวยการสำนักงาน ศึกษาานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด เพื่อร่วมให้ คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้เป็นแผนการจัดการศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์

(๓) สถานที่ยื่นความประสงค์และยื่นคำขออนุญาต ครอบครัวยื่น ความประสงค์และยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาได้ที่สำนักงานที่ครอบครัวมีภูมิลำเนา

ก) ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ยื่นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)

ข) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยื่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (สพม.) กรณีครอบครัวจัดการศึกษาต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษา สามารถยื่นได้ที่ สพป.

ค) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยื่นที่ สพม.

(๔) เวลาในการยื่นความประสงค์: ครอบครัวสามารถยื่นความประสงค์ ขออนุญาตปีละสองครั้ง โดยสอดคล้องกับการเปิดปิดภาคเรียนของสถานศึกษา^๑ เพื่อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการรับเงินอุดหนุน ซึ่ง สพฐ. ได้จัดสรรงบประมาณให้ปีการศึกษาละ สองภาคเรียน โดยภาคเรียนที่หนึ่ง ให้ยื่นความประสงค์ระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม และภาคเรียน ที่สอง ให้ยื่นความประสงค์ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงกันยายน

/(๓) การยื่น...

^๑ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยปีการศึกษา การเปิดและปิดสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๗ ให้สถานศึกษาเปิดและปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษาหนึ่งตามที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) ภาคเรียนที่หนึ่ง วันเปิดภาคเรียน วันที่ ๑๖ พฤษภาคม วันปิดภาคเรียน วันที่ ๑๑ ตุลาคม

(๒) ภาคเรียนที่สอง วันเปิดภาคเรียน วันที่ ๑ พฤศจิกายน วันปิดภาคเรียน วันที่ ๑ เมษายน ของปีถัดไป

๑.๓) การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษา

(๑) บิดา/มารดา ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงาน โดยให้ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษา ซึ่งต้องมีรายละเอียดตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) สำนักงานรับคำขอจัดการศึกษาจากครอบครัวตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานเบื้องต้นตาม (๑) แล้วประทับตราลงรับ โดยให้ถือว่าเป็นการเริ่มนับระยะเวลาการขออนุญาตจัดการศึกษา และดำเนินการดังนี้

ก) เสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อผู้อำนวยการสำนักงาน เพื่อพิจารณาสั่งการ

ข) สำนักงานเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดโดยเร็ว พร้อมเสนอความเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาคำขออนุญาตในเบื้องต้น เพื่อให้มีรายละเอียดและข้อเท็จจริงในการพิจารณาเพียงพอ และแจ้งผลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขออนุญาตจัดการศึกษา

๑.๔) การพิจารณาของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด

(๑) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรกำหนดประชุมคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดและแจ้งผลการพิจารณาแก่ครอบครัวที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายในกำหนดสามสิบวันตามที่กำหนดในกฎหมาย

(๒) คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อนุญาต หรือไม่อนุญาต

ในกรณีที่พิจารณาไม่อนุญาตให้จัดการศึกษา สำนักงานต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รับคำขออนุญาตจัดการศึกษา

๒) แผนการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนการจัดการศึกษา ควรให้อิสระแก่ครอบครัวเป็นหลัก ในการออกแบบจัดวางให้เหมาะสมกับพื้นฐานศักยภาพผู้เรียนและบริบทของครอบครัวและชุมชน โดยคณะทำงานวิชาการร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อความเหมาะสมทางวิชาการ แสดงถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครอบครัวสามารถจัดเวลาเรียนเป็นรายภาค หรือรายปี หรือช่วงชั้น การจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้^๒ หรือกลุ่มประสบการณ์^๓

/สามารถปรับ...

^๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ

^๓ กลุ่มประสบการณ์ เช่น กลุ่มประสบการณ์ความรู้ในธรรมชาติ กลุ่มประสบการณ์ความรู้ในตนเองและสังคม กลุ่มประสบการณ์ความรู้ในศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กลุ่มความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มความรู้

สามารถปรับให้ยืดหยุ่นตามปรัชญาของการจัดการศึกษา บริบท จุดเน้นของครอบครัวและผู้เรียน โดยให้มีเวลาเรียนเหมาะสมที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพเทียบเท่า หรือเทียบเคียงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓) การวัดและประเมินผลผู้เรียน แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ

๓.๑) การวัดและประเมินผลระดับผู้จัดการศึกษา

ผู้จัดการศึกษาร่วมกับสำนักงานและคณะกรรมการวัดและประเมินผล มีหน้าที่วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักเกณฑ์ รวมทั้งตามสภาพจริง ด้วยวิธีการ เครื่องมือ และร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย

๓.๒) การวัดและประเมินผลระดับสำนักงาน

สำนักงานแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผล ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตรวจสอบยืนยันผลการเรียนรู้ ผลการวัดและประเมินผู้เรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงาน ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษา ข้าราชการครู ซึ่งมีความรู้ความสามารถหรือปฏิบัติหน้าที่ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความเหมาะสม

สำนักงานประสานงานกับครอบครัวโดยทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่องกรอบการประเมิน สัดส่วนคะแนน และตรวจสอบผลการประเมินที่ผู้จัดการศึกษาดำเนินการ ทั้งนี้ การกำหนดสัดส่วนและเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ใช้ผลการประเมินระหว่างปีและปลายปี ตามสัดส่วนที่สำนักงานหรือผู้จัดการศึกษาดกลงร่วมกัน เช่น คะแนนระหว่างเรียนกับปลายปี เช่น ๘๐ : ๒๐ หรือ ๗๐ : ๓๐ หรือ ๖๐ : ๔๐ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับสำนักงาน เป็นการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อออกหนังสือรับรองหรือหลักฐานการจบการศึกษา ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น การวัดและประเมินผลเป็นการพิจารณาทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กรรมการวัดและประเมินผล จึงเป็นกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง ซึ่งมาตรา ๑๓ (๔) บัญญัติว่า ผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณีจะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้^๔

/๓.๑.๔ ปัญหาใน...

เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา กลุ่มความรู้และทักษะคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เป็นต้น

^๔ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๑๘๙๑ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

๓.๑.๔ ปัญหาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

จากการรับฟังความเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาหรือแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พบปัญหาดังนี้

๑) การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษา

ขาดแหล่งการเรียนรู้หรือแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับผู้สนใจจะจัดการศึกษา มักจะค้นหาข้อมูลจากเครือข่ายการศึกษา ทางเลือก หรือผู้จัดการศึกษาหรือเคยจัดการศึกษา เนื่องจากสำนักงานบางแห่งไม่มีข้อมูล ตัวอย่าง แบบฟอร์ม จนกว่าผู้สนใจจัดการศึกษาจะเข้าพบเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำ ในเรื่องการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษา

๒) การยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษา

๒.๑) การยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษาต่อเนื่องจากระดับ ประถมศึกษา เพื่อศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถยื่นที่ สพป. ตามแนวทางการดำเนินงาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวได้ (ต่อไปในข้อเสนอแนะนี้จะเรียกว่า “แนวทาง”) แต่ สพฐ. ชี้แจงว่า ครอบครัวต้องยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษาที่ สพม.^๕ เท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทาง ดังกล่าว

๒.๒) ไม่มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการยื่นความประสงค์จะขออนุญาต จัดการศึกษา กล่าวคือ กำหนดให้ครอบครัวสามารถยื่นความประสงค์ขออนุญาตปีละสองครั้ง โดยสอดคล้องกับการเปิดปิดภาคเรียนของสถานศึกษา ทำให้บางครอบครัวที่ยื่นความประสงค์ในเดือน พฤษภาคมถูกเจ้าหน้าที่ปฏิเสธคำขออนุญาตจัดการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการให้ทันการเปิด ปิดภาคเรียนที่หนึ่งของปีการศึกษานั้น

๒.๓) ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเรื่องการเริ่มนับระยะเวลาการขอ อนุญาตจัดการศึกษา ว่าให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ยื่นความประสงค์ หรือนับแต่วันที่ปรากฏตามไปรษณีย์ตอบรับ

๒.๔) เมื่อครอบครัวยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษา หรือยื่น คำขออนุญาตจัดการศึกษาแล้ว ในระหว่างที่ยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาหรือได้รับแจ้งไม่อนุญาตให้ จัดการศึกษา แต่ครอบครัวไม่ส่งเด็กเข้ารับการศึกษาศาในสถานศึกษา ส่งผลให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษา

๓) การจัดทำแผนการจัดการศึกษา

๓.๑) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาล่าช้า เนื่องจากแนวทางกำหนดว่า ให้ครอบครัวและสำนักงานพิจารณาจัดทำแผนการจัดการศึกษาร่วมกัน เพื่อให้แผนการจัดการศึกษา ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยไม่กำหนดกรอบระยะเวลา

/๓.๒) แนวคิด...

^๕ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๓๗๕๕ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

๓.๒) แนวคิดปรัชญาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เป็นการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย ซึ่งมีความยืดหยุ่นหลากหลาย ตามความต้องการของผู้เรียน แต่ละคน การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มาใช้กับผู้เรียนอาจไม่สอดคล้องกับผู้เรียนในรูปแบบกลุ่มประสบการณ์ หรือผู้เรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ^๖

๓.๓) ไม่มีแนวทางในการลงพื้นที่ตรวจสอบความพร้อมในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ รวมถึงสถานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีแนวทางประกอบการพิจารณา ที่เหมาะสม

๔) การขออนุญาตจัดการศึกษา

๔.๑) การเพิ่มขึ้นขั้นตอนการขออนุญาตจัดการศึกษา ซึ่งเดิมเป็นอำนาจหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพียงหน่วยงานเดียวไปเป็นอำนาจหน้าที่ของ สองหน่วยงาน กล่าวคือ ขั้นตอนการยื่นคำขอจัดการศึกษาและการตรวจสอบข้อมูลยังเป็นของ สำนักงาน แต่ขั้นตอนการอนุญาตเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด โดยผ่าน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดก่อน

๔.๒) การอนุญาตให้จัดการศึกษาล่าช้า เนื่องจากเริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงานและเจ้าหน้าที่ประทับตราลงรับ จากนั้นส่งให้สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัด เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดกลั่นกรอง ก่อนเสนอ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา รวมถึงระยะเวลาการแจ้งผลด้วย อย่างไรก็ตาม สพฐ. แก้ปัญหาโดยให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาอนุญาตให้จัดการศึกษาให้มีผลย้อนหลัง นับแต่วันยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษา และให้ครอบครัวจัดการศึกษาไปพลางก่อน แต่ไม่อาจคาดหมายว่า จะได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาหรือไม่

๕) การวัดผลและประเมินผลของผู้เรียน

๕.๑) การวัดผลและประเมินผลโดยใช้วิธีการประเมินของการศึกษา ในระบบ (ข้อสอบ) มาใช้กับผู้เรียนในรูปแบบกลุ่มประสบการณ์ อาจไม่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษา มากนัก หรือครอบครัวบางครอบครัวจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษา หรือใช้หลักสูตร ต่างประเทศ รวมถึงปัจจัยความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

/๕.๒) องค์ประกอบ...

^๖ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒

ข้อ ๒ ประเภทของคณพิการ มีดังต่อไปนี้ ๑) บกพร่องทางการเห็น ๒) บกพร่องทางการได้ยิน ๓) บกพร่องทางสติปัญญา ๔) บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ๕) บกพร่องทางการเรียนรู้ ๖) บกพร่องทางการพูดและภาษา ๗) บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ๘) ออทิสติก ๙) พิกัดซ้อน

๕.๒) องค์ประกอบคณะกรรมการวัดและประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของผู้จัดการศึกษา ตัวแทนของผู้จัดการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว หรือผู้เชี่ยวชาญในรายวิชาเฉพาะของแต่ละครอบครัวที่จัดการศึกษา

๕.๓) การวัดและประเมินผลระดับผู้จัดการศึกษา และระดับสำนักงาน ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนทั้งสัดส่วนการให้คะแนนระหว่างผู้จัดการศึกษาและสำนักงาน เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนระหว่างปีและปลายปี เช่น ๘๐ : ๒๐ หรือ ๗๐ : ๓๐ หรือ ๖๐ : ๔๐

๓.๑.๕ การพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ที่ผ่านมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานกลางของ สพฐ. ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวว่า ขาดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายบ้านเรียนในการบริหาร การกำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมสนับสนุนไม่ชัดเจน การปฏิเสธการยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษา และพิจารณาคำขออนุญาตจัดการศึกษาล่าช้า การเริ่มนับระยะเวลายื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกัน การพิจารณาแผนการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ล่าช้าและไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ องค์ประกอบคณะกรรมการวัดและประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัว การวัดและประเมินผลไม่ตรงตามวุฒิภาวะและศักยภาพผู้เรียน วิธีการประเมินผลขาดความหลากหลาย โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อ สพฐ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” จึงรวบรวมข้อมูลดังกล่าวประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะในครั้งนี้ด้วย

๓.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า

การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การเคารพความเห็นต่างของแต่ละฝ่าย รวมถึงผู้เรียน มีมาตรการคุ้มครองเด็ก เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ การปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้มีความชัดเจน และเหมาะสมยิ่งขึ้น ไม่สร้างขั้นตอนเกินความจำเป็น มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม แนวคิด

/ปรัชญา...

^๒ รายงานผลการพิจารณา ที่ ๙๗-๑๐๐/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ รายงานผลการพิจารณา ที่ ๑๐๔๒/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑-๒/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒ รายงานผลการพิจารณา ที่ ๔๐๙-๔๑๒/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒ รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๙/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ และรายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๐๐/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖

ปรัชญาการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้การดำเนินงานดังกล่าวเกิดปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อสิทธิเด็ก อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในการศึกษา แม้ สพฐ. จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข มาโดยตลอด และสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง แต่การแก้ไขปัญหาในระยะยาวควรมีกกลไกที่เหมาะสมในการกำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทางเลือก มีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพทัดเทียมกับการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ จึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗ จึงมีมติ ให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อ สพฐ. สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงศึกษาธิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ให้ สพฐ. ดำเนินการ ดังนี้

๔.๑.๑ เพิ่มช่องทางในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของส่วนกลางและสำนักงาน ให้ผู้สนใจที่จะจัดการศึกษา สามารถค้นหาความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และจัดให้สามารถยื่นความ ประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษา คำขออนุญาตจัดการศึกษาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

๔.๑.๒ แก้ไขเพิ่มเติมกรอบระยะเวลาในบางขั้นตอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น กล่าวคือ

๑) ปรับปรุงกรอบระยะเวลาในการยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดการศึกษา สำหรับภาคเรียนที่หนึ่ง โดยกำหนดให้เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงมีนาคม ส่วนภาคเรียนที่สอง ให้เริ่ม ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม เพื่อให้การพิจารณาอนุญาตจัดการศึกษาสอดคล้องกับการเปิดปิด ภาคเรียนของสถานศึกษา และให้กำหนดข้อยกเว้น เช่น เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กที่เดินทาง กลับจากต่างประเทศ เด็กที่เจ็บป่วย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น เพื่อไม่ให้กระทบสิทธิในการศึกษาต่อเนื่อง

๒) กำหนดกรอบระยะเวลาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้ แผนการจัดการศึกษาครบถ้วนสมบูรณ์โดยเร็ว ซึ่งจะมีผลต่อขั้นตอนการยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาด้วย

๔.๑.๓ จัดให้มีแนวทางการจัดทำแผนการจัดการศึกษาซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษแต่ละระดับ แต่ละรูปแบบการจัดการศึกษา และประเภทความพิการ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับครอบครัวที่มีความพร้อมและตัดสินใจที่จะจัดการศึกษานำมาปรับใช้ตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน โดยเปิดโอกาสให้ผู้แทนผู้จัดการศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๔.๑.๔ กำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ

๑) องค์ประกอบของคณะกรรมการให้บุคคลภายนอก ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ด้านพัฒนาการเด็ก ด้านจิตวิทยาเด็ก หรือด้านอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์ ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้แผนการจัดการศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

๒) การวัดและประเมินผล โดยใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามข้อ ๕ ของกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๗ มาเป็นข้อมูลหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามข้อ ๖ ของกฎกระทรวงดังกล่าว และใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้ครอบครัวสามารถเข้าร่วมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หรือเข้าร่วมสังเกตการณ์

สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการวัดและประเมินผล ต้องให้มีบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ด้านพัฒนาการเด็ก ด้านจิตวิทยาเด็ก หรือด้านอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์แก่การวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน รวมถึงรายวิชาเฉพาะของแต่ละครอบครัว ที่สำนักงานกำหนดรายชื่อในบัญชีร่วมเป็นกรรมการเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่เป็นบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓) การประเมินความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงสถานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางการพิจารณาที่อย่างเหมาะสม

๔.๑.๕ จัดให้มีกลไกเกี่ยวกับ

๑) การรับฟังความคิดเห็นของเด็กโดยคำนึงถึงอายุ สติปัญญา พัฒนาการ ความพร้อม และความต้องการของเด็ก ประกอบการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้ทราบความถนัด ความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความต้องการพิเศษของผู้เรียนแต่ละคนในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

๒) การคุ้มครองเด็กกรณีที่เด็กไม่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ทั้งนี้ สำนักงานหรือครอบครัวจะต้องไม่ทำให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาจนกว่าจะได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษา

๔.๒ ให้ สพฐ. และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

๔.๒.๑ ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่เพื่อให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

๔.๒.๒ จัดอบรมให้ความรู้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ปรัชญา กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔.๓ ให้กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาโอนภารกิจการกำกับดูแลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวไปอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดปรัชญา ในการจัดการศึกษาสอดคล้องกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้แทนผู้จัดการศึกษามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาทั้งในระดับพื้นที่ ระดับนโยบาย เพื่อตอบสนองการเพิ่มขึ้นของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในอนาคต

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ ลิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

